

## **Załącznik nr 2 do uchwały numer 73 Komitetu Monitorującego Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021- 2027 z dnia 24 kwietnia 2024 roku.**

### **Roczny Plan Działania na rok: 2024**

**Nazwa fiszki:** Wsparcie dla samorządów w zapewnianiu nowych usług dla osób starszych poprzez wykorzystanie doświadczeń partnerów ponadnarodowych

**Wersja fiszki:** 1

**Numer i data uchwały Komitetu Monitorującego:** 73, 24 kwietnia 2024 r.

### **Informacje o instytucji opracowującej fiszkę**

**Instytucja:** Centrum Projektów Europejskich

**Dane kontaktowe osoby (osób) do kontaktów roboczych:**

Marcin Tylczyński, adres e-mail: marcin.tylczynski@cpe.gov.pl, nr telefonu:  
22 378 31 63

### **Fiszka konkursu**

#### **Podstawowe informacje o konkursie**

**Numer i nazwa Priorytetu:** FERS.01 Umiejętności

**Numer i nazwa działania FERS:** 01.01 Współpraca ponadnarodowa

**Cel szczegółowy, w ramach którego projekty będą realizowane:**

EFSA+.CP4.K - Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie

dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.

Warunki konkursu będą zgodne z wymaganiami, które określono dla spełnienia warunków podstawowych dla celu szczegółowego k) tj., biorąc pod uwagę charakter i zakres tematyczny konkursu, z dokumentami: Strategia Rozwoju Usług Społecznych, Krajowy Plan Transformacji na lata 2022-2026, Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030.

Wiele krajów europejskich mierzy się w ostatnich latach z transformacją demograficzną. W Polsce również obserwuje się proces starzenia się społeczeństwa. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z 2021 roku, osoby w wieku 60 lat i więcej stanowiły ponad 20% populacji Polski. Przewiduje się, że w 2050 roku odsetek ten wyniesie już ponad 40%.

Wyzwania związane ze starzejącym się społeczeństwem dostrzega również Komisja Europejska, stawiając kwestię opieki nad osobami starszymi oraz ich aktywizacji w centrum swoich działań. Wśród zaleceń wskazywanych w tym zakresie państwom członkowskim znajdują się: zapewnienie usług opiekuńczych dla seniorów oraz utrzymanie w aktywności zawodowej osób starszych oraz opiekunów tych osób.

Z Informacji o wynikach kontroli „Usługi opiekuńcze świadczone osobom starszym w miejscu zamieszkania” z 2018 roku przeprowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli wynika, że liczba osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, potrzebujących opieki środowiskowej w Polsce systematycznie się zwiększa, a potencjał opiekuńczy rodziny ulega zmniejszeniu. Rodziny stają się mniej liczne, kontakty mniej intensywne. Temu zjawisku towarzyszy emigracja zarobkowa ludzi młodych. Te czynniki wpływają na zakres zadań z obszaru opieki środowiskowej, które zmuszone są podejmować instytucje „pozarodzinne”. W wielu przypadkach usługi

opiekuńcze zapewniane przez gminy są jedyną formą wsparcia, na jaką mogą liczyć seniorzy. Z tego powodu istotny jest poziom i jakość opieki domowej oraz wsparcie samorządów w realizacji ich zadań w przedmiotowym zakresie.

Według raportu podsumowującego wyniki badań 7. edycji Badania Zdrowia, Starzenia się Populacji i Procesów Emerytalnych „SHARE: 50+ w Europie” Polska zajmuje trzecie miejsce w rankingu stopnia zagrożenia wykluczeniem społecznym. Czynniki, które silnie oddziałują na skalę tego zjawiska są: zakończenie aktywności zawodowej, przejście na emeryturę i zmiana dotychczasowego stylu życia, pogarszający się stan zdrowia, czy spadek dochodów gospodarstwa domowego, które uniemożliwiają podejmowanie tylu aktywności, co dotychczas. Skuteczna i aktywna polityka senioralna powinna uwzględniać poprawę jakości życia osób starszych po przejściu na emeryturę, w tym ich sytuacji ekonomicznej, co będzie stanowiło bezsprzeczną korzyść dla samych seniorów, a także dla społeczności lokalnych, w których osoby te działają.

Udział osób powyżej 60 roku życia w populacji wzrósł w latach 2010–2018 z 19,6% do 24,8%, a prognozy wskazują, że w ciągu najbliższej dekady udział osób powyżej 60. roku życia wzrośnie do 29%<sup>1</sup>. Zmiany demograficzne zachodzące w polskim społeczeństwie oraz systematycznie zwiększająca się grupa osób starszych wymagają prowadzenia kompleksowych działań.

Założenia polityki senioralnej określono w szczególności w dokumentach o zasięgu krajowym, tj. w Strategii Rozwoju Usług Społecznych – polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) i Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027 z perspektywą do roku 2030 oraz w Polityce społecznej wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność. Na

---

<sup>1</sup> Na podstawie dokumentu Strategia Rozwoju Usług Społecznych – polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)

poziomie regionalnym funkcjonują w szczególności Regionalne Plany Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji opracowane zgodnie z założeniami Strategii Rozwoju Usług Społecznych.

Realizacja polityki senioralnej opiera się w szczególności na procesie deinstytucjonalizacji, który obejmuje działania zmierzające do rozwoju usług społecznych w społeczności lokalnej, z uwzględnieniem m.in. rozwoju lokalnych i zindywidualizowanych usług, w tym usług o charakterze zapobiegającym, które mają ograniczyć konieczność opieki instytucjonalnej oraz realizacji działań zmierzających do wykorzystania zasobów i potencjału instytucjonalnej opieki długoterminowej na poczet rozwoju nowych usług środowiskowych w społeczności lokalnej. Projekty wspierane w ramach niniejszego konkursu będą zgodne z założeniami deinstytucjonalizacji wynikającymi z przyjętych w tym obszarze założeń, w tym w Strategii Rozwoju Usług Społecznych, czy opracowanych zgodnie z jej założeniami Regionalnych Planach Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji.

Pomimo zaplanowania i prowadzenia działań skierowanych do osób starszych na poziomie krajowym i lokalnym, w tym finansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w perspektywie 2014-2020 oraz planowanych do dofinansowania w okresie 2021-2027, w dokumentach strategicznych dotyczących wsparcia dla osób starszych zwraca się uwagę na potrzebę wykorzystania nowych form świadczenia usług opiekuńczych oraz zapewnienia wsparcia merytorycznego dla jednostek samorządu terytorialnego, jako głównych ich organizatorów.

Umowa partnerstwa, w części dotyczącej obszaru włączenia i integracji społecznej wskazuje, że ważne jest zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług świadczonych w społeczności lokalnej, z wykorzystaniem nowoczesnych form świadczenia usług opiekuńczych, a także, że zwiększenie dostępu do usług nie będzie możliwe bez zapewnienia odpowiednich zasobów pracowników, którzy będą je świadczyć, w tym poprzez podnoszenie kompetencji zawodowych i kwalifikacji kadr w

obszarze świadczenia usług społecznych w społeczności lokalnej (w tym w zakresie dziennych oraz całodobowych usług opiekuńczych). Dzięki wymianie doświadczeń i dobrych praktyk z partnerami zagranicznymi projekty składane w tym konkursie przyczynią się do wzmocnienia potencjału merytorycznego samorządów, zarówno w wymiarze indywidualnym, jak też instytucjonalnym.

Zgodnie z Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030 proces przejścia od usług instytucjonalnych do środowiskowych będzie realizowany m.in. przez działania mające na celu wsparcie dla jednostek samorządu terytorialnego, jako organizatorów systemu wsparcia i realizatorów usług z obszaru przejścia od świadczenia usług w instytucjach do usług świadczonych w społeczności lokalnej, a także ścieżki finansowe i wsparcie merytoryczne.

W przywołanej powyżej Informacji o wynikach kontroli „Usługi opiekuńcze świadczone osobom starszym w miejscu zamieszkania” NIK również zwraca uwagę, że pomoc społeczna polega również na rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb (pomoc społeczna nie powinna ograniczać się tylko do form zaproponowanych przez ustawodawcę, lecz zgodnie z zasadą innowacyjności i kreatywności poszukiwać nowych form pomocy społecznej).

W dokumencie Polityka społeczna wobec osób starszych 2030.

Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność wskazuje się, że bardzo ważne jest tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej, a także zmniejszania skali zależności od innych poprzez ułatwianie dostępu do usług wzmacniających samodzielność.

W kontekście danych statystycznych przytoczonych w ww. dokumencie Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność, z których wynika, że w 2019 roku ponad 1,6 miliona osób powyżej 60 i więcej lat było w sytuacji zagrożenia ubóstwem relatywnym, co stanowiło 17% osób w tej grupie, a także w związku z wyraźnym wzrostem ubóstwa w tej grupie w porównaniu do roku 2012, niezwykle istotne jest umożliwianie rozwijania przedsiębiorczości społecznej oraz postaw aktywizujących do podejmowania pracy przez osoby starsze, zgodnie z ich indywidualnymi możliwościami oraz warunkami stwarzanymi na poziomie lokalnym przy współudziale samorządów.

Analiza dokumentów nadrzędnych pozwala wnioskować, że istnieje potrzeba uzupełnienia polityki senioralnej o nowe rozwiązania oraz wzmocnienie potencjału merytorycznego samorządów, celem umożliwienia osobom starszym godnego i aktywnego starzenia się oraz możliwości prowadzenia w dalszym ciągu samodzielnego, niezależnego i satysfakcjonującego życia, nawet przy pewnych ograniczeniach funkcjonalnych. Istotne w tym kontekście będzie umożliwienie samorządom zapewnienia efektywnych, zindywidualizowanych usług opiekuńczych dla osób starszych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz zachęcanie i przygotowywanie osób starszych do podjęcia lub utrzymania aktywności połączonej z zarobkowaniem, z wykorzystaniem doświadczeń innych krajów europejskich.

Zgodnie z zapisami dokumentów programowych projekty współpracy ponadnarodowej są narzędziami dającymi możliwość uzupełnienia i udoskonalenia istniejących produktów oraz mają na celu wzajemne uczenie się dzięki wymianie doświadczeń i dobrych praktyk.

Niniejszy konkurs w obszarze współpracy ponadnarodowej wychodzi naprzeciw samorządom, dając im możliwość uzupełnienia określonych już na poziomie krajowym i regionalnym narzędzi o nowe rozwiązania, wypracowane przez nie same, zgodnie z ich indywidualnymi potrzebami i

uwarunkowaniami swoich regionów, wszędzie tam, gdzie posiadane już wiedza i doświadczenie okażą się niewystarczające.

Dzięki współpracy ponadnarodowej samorządy uzyskają dostęp do nowej wiedzy i pomysłów oraz będą mogły skorzystać z doświadczenia partnerów z zagranicy w celu wypracowania i przetestowania nowych rozwiązań albo udoskonalenia już istniejących, a także uzyskają możliwość nawiązywania kontaktów z innymi podmiotami europejskimi działającymi na rzecz osób starszych, co przełoży się na zwiększenie skali i jakości świadczonych usług i realizowanych zadań, zarówno w Polsce, jak też na poziomie wspólnotowym.

### **Typ projektu przewidzianego do realizacji w ramach konkursu**

Projekt współpracy ponadnarodowej, zakładający wdrożenie nowych rozwiązań dzięki współpracy z partnerem zagranicznym.

### **Planowany kwartał i rok ogłoszenia konkursu**

II kw. 2024

### **Planowany miesiąc i rok rozpoczęcia naboru wniosków o dofinansowanie**

Czerwiec 2024

### **Tryb realizacji naboru**

Zamknięty

### **Czy w ramach konkursu będą wybierane projekty grantowe?**

Nie

## **Rodzaj sposobu rozliczenia projektu/ów**

Inne

## **Planowana alokacja (PLN)**

30 000 000,00

## **Wymagany wkład własny beneficjenta**

Tak

Minimalny udział wkładu własnego w finansowaniu wydatków kwalifikowalnych projektu: 3%

## **Cross-financing**

Tak

Kwota: 4 500 000,00 PLN

Procent: do 15 %

Rodzaj planowanych wydatków w ramach cross-financingu:

Zgodnie z Wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027 oraz celem projektu, np.: adaptacja oraz prace remontowe związane z dostosowaniem nieruchomości lub pomieszczeń do nowej funkcji (np. wykonanie podjazdu do budynku, zainstalowanie windy w budynku, renowacja budynku lub pomieszczeń, prace adaptacyjne w budynku lub pomieszczeniach)

## **Główne grupy docelowe**

Beneficjenci i potencjalni beneficjenci Programu (zgodnie z SZOP)

## **Zakładane efekty konkursu wyrażone wskaźnikami**

### **Wskaźniki rezultatu**

Liczba podmiotów, które wdrożyły nowe rozwiązania dzięki współpracy z partnerem zagranicznym.

Wartość docelowa dla naboru: 15



## Wskaźniki produktu

Liczba podmiotów, które podjęły współpracę z partnerem zagranicznym w projekcie.

Wartość docelowa dla naboru: 15

## Szczegółowe kryteria wyboru projektów

### Kryteria dostępu

**1. Rozwiązanie wypracowywane w projekcie dotyczy jednego z poniższych obszarów:**

**1) metody planowania i realizacji działań mające na celu zapewnienie usług opiekuńczych dla osób starszych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;**

**2) metody planowania i realizacji działań dotyczących zachęcania i przygotowywania do podjęcia lub utrzymania aktywności połączonej z zarobkowaniem przez osoby starsze.**

Opis i uzasadnienie kryterium:

Projekt zakłada wypracowanie rozwiązania w jednym z obszarów wskazanych w kryterium, w którym doświadczenia innych krajów Unii Europejskiej mogą przynieść wartość dodaną w postaci nowego podejścia do zdefiniowanego problemu.

**Problemy, dla których poszukiwane są nowe rozwiązania:**

Ad 1) niewystarczający katalog rozwiązań (form, narzędzi, źródeł finansowania) mających na celu zapewnienie usług opiekuńczych w społeczności lokalnej dla osób starszych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, zarówno na etapie planowania tego typu działań, jak też sposobów ich realizacji.

Definicja osoby starszej potrzebującej wsparcia w codziennym funkcjonowaniu – osoba, która ukończyła 60. rok życia<sup>2</sup> oraz która ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymaga opieki lub wsparcia w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego.

Ad 2) niewystarczający katalog rozwiązań (form, narzędzi) oferujących osobom starszym podjęcie lub utrzymanie aktywności w sposób umożliwiający im aktywne spędzanie czasu połączone z dodatkowym źródłem zarobkowania.

W poszukiwanych rozwiązaniach nie chodzi o przedłużenie pracy u aktualnego pracodawcy, a o stworzenie osobom starszym możliwości podjęcia dodatkowych zajęć zarobkowych, które nie będą dla nich zbyt dużym obciążeniem, a pobudzą aktywność i poczucie sprawczości.

Definicja osoby starszej – osoba, która ukończyła 60. rok życia, zgodnie z art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz.U. 2015 poz. 1705).

Wsparcie planowane w projekcie nie może dotyczyć wsparcia realizowanego w ramach projektów koordynacyjnych Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej, finansowanych w ramach Programu FERS, których celem jest koordynacja działań w obszarze włączenia społecznego pomiędzy poziomami krajowym, regionalnym i lokalnym oraz nie może powielać wsparcia zaplanowanego w ramach programów regionalnych.

Spełnienie kryterium weryfikowane jest na podstawie zapisów we wniosku o dofinansowanie.

---

<sup>2</sup> zgodnie z art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz.U. 2015 poz. 1705)

Czy treść wniosku o dofinansowanie w części dotyczącej spełniania kryterium może być uzupełniana lub poprawiana w zakresie określonym w regulaminie wyboru projektów<sup>3</sup>: Tak

**2. Wnioskodawcą jest podmiot z Polski, a partnerem ponadnarodowym co najmniej jeden podmiot pochodzący z grupy państw członkowskich UE.**

Opis i uzasadnienie kryterium:

W ramach konkursu nie dopuszcza się partnerstwa z partnerem ponadnarodowym z kraju spoza UE. Przez podmiot pochodzący z grupy państw członkowskich UE rozumie się podmiot, który posiada swoją siedzibę lub filię w kraju Unii Europejskiej innym niż Polska. Przez podmiot pochodzący z Polski rozumie się podmiot, który posiada swoją siedzibę lub filię w Polsce.

Wnioskodawca może realizować projekt w szerszym partnerstwie ponadnarodowym - w przypadku, kiedy w projekt zaangażowanych jest kilku partnerów ponadnarodowych, każdy z nich musi pochodzić z państwa członkowskiego UE innego niż Polska.

Spełnienie kryterium weryfikowane jest na podstawie zapisów we wniosku o dofinansowanie.

Czy treść wniosku o dofinansowanie w części dotyczącej spełniania kryterium może być uzupełniana lub poprawiana w zakresie określonym w regulaminie wyboru projektów<sup>4</sup>: Nie

---

<sup>3</sup> Na podstawie art. 55 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

<sup>4</sup> Na podstawie art. 55 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

### **3. Wnioskodawcą lub partnerem krajowym, jeśli projekt jest realizowany w partnerstwie krajowym, musi być:**

- 1) jednostka samorządu terytorialnego lub**
- 2) jednostka organizacyjna tworzona przez jednostkę samorządu terytorialnego lub**
- 3) jednostka pomocnicza – dzielnice m. st. Warszawy<sup>5</sup> lub**
- 4) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółka akcyjna lub spółdzielnia, tworzone przez jednostkę samorządu terytorialnego.**

Opis i uzasadnienie kryterium:

Podmioty wskazane w kryterium w pkt 2)-4) muszą być podmiotami realizującymi zadania wpisujące się w cel projektu.

Jeżeli projekt jest realizowany we współpracy z partnerem krajowym, wówczas wnioskodawca lub partner musi spełniać wymogi wskazane w kryterium. Jeśli projekt jest realizowany z więcej niż jednym partnerem krajowym, a wnioskodawca nie jest podmiotem wskazanym w kryterium - co najmniej jeden z partnerów krajowych musi być podmiotem, do którego odnosi się kryterium, a pozostali partnerzy krajowi mogą być podmiotami innymi niż wskazane w kryterium. W sytuacji, gdy wnioskodawca jest podmiotem wskazanym w kryterium, wszyscy partnerzy krajowi mogą być podmiotami innymi, niż wskazane w kryterium.

Rozwiązania powstające w ramach projektów dofinansowywanych w niniejszym konkursie powinny odpowiadać konkretnym potrzebom definiowanym przez samorządy i tworzone przez te samorządy jednostki oraz uwzględniać ich specyfikę i uwarunkowania. Dodatkowo, dzięki nawiązanej współpracy ponadnarodowej, realizacja projektu będzie dla

---

<sup>5</sup> Na podstawie art. 5 ustawy z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy.

samorządu i tworzonych przez samorząd jednostek szansą na nabycie nowych doświadczeń oraz przyczyni się do budowania ich potencjału instytucjonalnego.

Czy treść wniosku o dofinansowanie w części dotyczącej spełniania kryterium może być uzupełniana lub poprawiana w zakresie określonym w regulaminie wyboru projektów<sup>6</sup>: Nie

#### **4. Grupę docelową użytkowników rozwiązań wypracowanych w projektach stanowią:**

**1) jednostki samorządu terytorialnego lub**

**2) posiadające lub nieposiadające osobowość prawną jednostki organizacyjne tworzone przez jednostki samorządu terytorialnego lub**

**3) jednostki pomocnicze tworzone przez jednostki samorządu terytorialnego lub**

**4) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółki akcyjne lub spółdzielnie, tworzone przez jednostki samorządu terytorialnego.**

**Dodatkowo, jeśli przyczynia się to do osiągnięcia celu projektu, grupą docelową mogą być osoby/podmioty niezbędne dla realizacji współpracy ponadnarodowej lub wdrożenia rozwiązania do praktyki.**

Opis i uzasadnienie kryterium:

Podmioty wskazane w kryterium w pkt 2)-4) muszą być podmiotami realizującymi zadania wpisujące się w cel projektu.

Jednostki samorządu terytorialnego oraz tworzone przez samorząd jednostki wskazane w kryterium to podmioty, które będą użytkownikami

---

<sup>6</sup> Na podstawie art. 55 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

rozwiązań wypracowanych w projektach, tj. będą je stosować w praktyce swojej działalności, zgodnie z zapisami wniosku o dofinansowanie.

Użytkownikiem rozwiązania może być podmiot będący jednocześnie wnioskodawcą lub partnerem krajowym w projekcie.

Zadania związane z zapewnieniem efektywnych usług opiekuńczych dla osób starszych leżą w gestii samorządów i tworzonych przez samorząd jednostek. Samorząd terytorialny jest zainteresowany prowadzeniem efektywnej polityki aktywizującej i włączającej skierowanej do osób starszych na podległych im administracyjnie obszarach. Rozwiązania powstające w ramach projektów dofinansowywanych w niniejszym konkursie powinny być zatem realizowane albo bezpośrednio przez samorządy albo tworzone przez samorząd jednostki.

Spełnienie kryterium weryfikowane jest na podstawie zapisów we wniosku o dofinansowanie.

Czy treść wniosku o dofinansowanie w części dotyczącej spełniania kryterium może być uzupełniana lub poprawiana w zakresie określonym w regulaminie wyboru projektów<sup>7</sup>: Tak

**5. Projekt jest projektem współpracy ponadnarodowej, co oznacza, że osiągnięcie jego głównego celu jest możliwe tylko w partnerstwie ponadnarodowym oraz wykazana została wartość dodana wynikająca ze współpracy ponadnarodowej.**

Opis i uzasadnienie kryterium:

Główny cel projektu musi być powiązany ze współpracą ponadnarodową oraz musi odpowiadać celowi szczegółowemu FERS dla Działania 01.01 Współpraca ponadnarodowa dla konkursu, w ramach którego projekt jest realizowany.

---

<sup>7</sup> Na podstawie art. 55 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

Osiągnięcie głównego celu projektu jest możliwe wyłącznie w wyniku nawiązanej współpracy ponadnarodowej i niemożliwe do osiągnięcia bez tej współpracy. Wnioskodawca opisuje we wniosku o dofinansowanie wartość dodaną wynikającą ze współpracy ponadnarodowej oznaczającą, że realizując projekt tylko na gruncie polskim, wnioskodawca nie byłby w stanie osiągnąć równie dobrego efektu (produktu, rezultatu) lub dzięki współpracy ponadnarodowej efekty projektu (produkty, rezultaty) będą lepszej jakości lub będą miały szerszy zasięg lub będą miały zastosowanie do nowych grup odbiorców.

Opis wartości dodanej współpracy ponadnarodowej powinien być spójny z opisem nowości, o której mowa w kryterium nr 6, ponieważ wiedza i doświadczenie oferowane przez partnerów zagranicznych projektu mają wprost przekładać się na nowość (w warunkach polskich) rozwiązania wypracowywanego w projekcie.

Wnioskodawca jest zobowiązany do opisanego doświadczenia partnera ponadnarodowego w zakresie realizowanego projektu oraz przedstawienia zasadności jego wykorzystania dla osiągnięcia celu głównego projektu.

Spełnienie kryterium weryfikowane jest na podstawie zapisów we wniosku o dofinansowanie.

Czy treść wniosku o dofinansowanie w części dotyczącej spełniania kryterium może być uzupełniana lub poprawiana w zakresie określonym w regulaminie wyboru projektów<sup>8</sup>: Tak

**6. W projekcie wykorzystywane są przynajmniej dwa rodzaje działań współpracy ponadnarodowej spośród następujących:**

- 1) wypracowanie i wdrożenie nowego/ych rozwiązania/ń;**
- 2) transfer, zaadaptowanie i wdrożenie nowego/ych rozwiązania/ń;**

---

<sup>8</sup> Na podstawie art. 55 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

### **3) równoległe tworzenie i wdrożenie nowego/ych rozwiązań/ń;**

### **4) wymiana informacji i doświadczeń,**

**w tym obowiązkowo jednym z nich jest wymiana informacji i doświadczeń.**

Opis i uzasadnienie kryterium:

Celem projektów realizowanych w Działaniu 01.01 FERS jest wypracowanie we współpracy ponadnarodowej oraz wdrożenie nowych w warunkach polskich rozwiązań. Wnioskodawca opisuje we wniosku, na czym polega nowość rozwiązania oraz uzasadnia, dlaczego rozwiązanie lub jego elementy należy uznać za nowe w warunkach polskich. Nowe rozwiązanie to produkt projektu współpracy ponadnarodowej, wypracowany we współpracy z partnerem ponadnarodowym (lub partnerami), który w całości, części lub w określonej formie nie występuje dotychczas w Polsce.

Opis nowości planowanego rozwiązania powinien być spójny z opisem wartości dodanej współpracy ponadnarodowej, o której mowa w kryterium nr 5, ponieważ nowość proponowanego we wniosku rozwiązania musi wynikać wprost z wiedzy i doświadczeń oferowanych przez partnerów zagranicznych projektu.

Wnioskodawca wskazuje we wniosku o dofinansowanie, które rodzaje działań współpracy ponadnarodowej wymienione w kryterium będzie realizował w projekcie. Przynajmniej dwa z tych działań muszą zostać wykorzystane w projekcie, w tym obowiązkowo „wymiana informacji i doświadczeń”. Do decyzji wnioskodawcy należy, które z ww. działań wybierze i połączy z działaniem „wymiana informacji i doświadczeń”.

Zastosowanie działań współpracy ponadnarodowej nastawionych na wdrożenie wypracowanych rozwiązań pozwoli na adaptowanie do warunków polskich rozwiązań sprawdzonych w innych krajach, a nowych w warunkach krajowych lub wypracowanie z partnerami ponadnarodowymi nowych



rozwiązań dotychczas nie stosowanych w Polsce. Projekty zakładające współpracę w tworzeniu wspólnych produktów lub równoległe tworzenie rozwiązań umożliwią wypracowanie nowatorskich rozwiązań wykorzystujących potencjał i odmienne uwarunkowania wszystkich partnerów. Realizacja projektu opartego na transferze nowych rozwiązań pozwoli w znacznym stopniu ograniczyć koszty wdrożenia tego rozwiązania ze względu na skrócony czas jego implementacji, czy eliminację potencjalnych błędów i problemów.

Spełnienie kryterium weryfikowane jest na podstawie zapisów we wniosku o dofinansowanie.

Czy treść wniosku o dofinansowanie w części dotyczącej spełniania kryterium może być uzupełniana lub poprawiana w zakresie określonym w regulaminie wyboru projektów<sup>9</sup>: Tak

## **7. Realizacja projektu współpracy ponadnarodowej obejmuje 4 etapy (zadania):**

- 1) przygotowanie rozwiązania we współpracy z partnerem ponadnarodowym;**
- 2) testowanie rozwiązania na grupie docelowej projektu, z ewentualnym wsparciem partnera ponadnarodowego;**
- 3) analiza efektów testowania rozwiązania i opracowanie jego ostatecznej wersji, ze wsparciem partnera ponadnarodowego;**
- 4) wdrożenie rozwiązania do praktyki oraz wypracowanie rekomendacji dla instytucji użytkownika, z ewentualnym wsparciem partnera ponadnarodowego.**

Opis i uzasadnienie kryterium:

---

<sup>9</sup> Na podstawie art. 55 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

Wszystkie etapy wskazane w kryterium są niezbędne, aby w sposób prawidłowy i kompleksowy zrealizować projekt współpracy ponadnarodowej oraz osiągnąć zakładane cele. Etapy: 1 i 3 muszą obligatoryjnie uwzględniać udział partnera ponadnarodowego w projekcie, natomiast w przypadku etapów: 2 i 4 udział partnera ponadnarodowego nie jest obligatoryjny. Wnioskodawca jest zobowiązany opisać we wniosku o dofinansowanie wszystkie etapy realizacji projektu współpracy ponadnarodowej.

Kryterium ma na celu zapewnienie aktywnego udziału partnera ponadnarodowego w realizacji projektu oraz osiągnięcie pełnej wartości dodanej z nawiązanej współpracy. Wskazanie obowiązkowych etapów z udziałem partnera z zagranicy ma na celu zapewnienie wykorzystania wiedzy i doświadczeń partnerów z zagranicy na tych etapach realizacji projektu, na których są one najbardziej pożądane oraz ujednoczenie działań wnioskodawców, celem zapewnienia możliwie wysokiej jakości wszystkich projektów otrzymujących dofinansowanie w ramach konkursu.

Spełnienie kryterium weryfikowane jest na podstawie zapisów we wniosku o dofinansowanie.

Czy treść wniosku o dofinansowanie w części dotyczącej spełniania kryterium może być uzupełniana lub poprawiana w zakresie określonym w regulaminie wyboru projektów<sup>10</sup>: Tak

## **8. Wniosek o dofinansowanie zawiera koncepcję wdrożenia rozwiązania wypracowanego we współpracy ponadnarodowej do praktyki.**

Opis i uzasadnienie kryterium:

Wdrożenie rozwiązania oznacza wykorzystanie w praktyce nowego rozwiązania wypracowanego w projekcie zgodnie z założeniami określonymi

---

<sup>10</sup> Na podstawie art. 55 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

we wniosku o dofinansowanie. Ze względu na trwałość rezultatów projektu, beneficjent jest zobowiązany do zapewnienia stosowania wypracowanego rozwiązania także po zakończeniu realizacji projektu, w formie i zakresie przewidzianym wnioskiem o dofinansowanie projektu.

Poprzez wdrożenie rozumie się wykorzystanie w praktyce nowego rozwiązania wypracowanego w ramach projektu (instrumentu/narzędzia/podejścia), zgodnie z założeniami określonymi we wniosku o dofinansowanie.

W opisie koncepcji wdrożenia należy zawrzeć informacje:

- 1) dotyczące formy oraz sposobu wdrożenia rozwiązania wypracowanego we współpracy ponadnarodowej do praktyki oraz wymagany kryterium dostępu rodzaj instytucji, w której/których wypracowane rozwiązanie będzie wdrożone;

Forma wdrożenia, na podstawie decyzji podmiotu zarządzającego, jest zależna od specyfiki instytucji oraz samego rozwiązania.

- 2) potwierdzające realność wdrożenia wypracowanego/zaadaptowanego rozwiązania, tj. wskazać, że będzie ono mogło być wdrożone bezpośrednio w ramach projektu, przy obecnych warunkach krajowych, tj. na dzień złożenia wniosku (np. bez wymogu dokonania zmian legislacyjnych).

Za wdrożenie kompleksowego/kompleksowych rozwiązania/rozwiązań uznaje się wdrożenie do praktyki przez podmioty, których zadań merytorycznych to rozwiązanie dotyczy.

Spełnienie kryterium weryfikowane jest na podstawie zapisów we wniosku o dofinansowanie.

Czy treść wniosku o dofinansowanie w części dotyczącej spełniania kryterium może być uzupełniana lub poprawiana w zakresie określonym w regulaminie wyboru projektów<sup>11</sup>: Tak

## **9. Minimalna wartość projektu wynosi 1 000 000,00 PLN.**

Opis i uzasadnienie kryterium:

Przez wartość projektu rozumie się wszystkie wydatki kwalifikowalne, które zostaną poniesione w ramach projektu, tj. koszty bezpośrednie i pośrednie, w tym wkład własny.

W konkursie ze względu na zakres planowanych działań współpracy ponadnarodowej nie są planowane małe inicjatywy, tym samym koszty bezpośrednie w projekcie rozliczane będą na podstawie rzeczywiście poniesionych wydatków. Kryterium pozwala na zapewnienie zgodności ww. działań z *Wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027* (Podrozdział 3.10. Uproszczone metody rozliczania wydatków ppkt 4). Mając powyższe na uwadze, wartość wsparcia publicznego (dofinansowania) musi przekraczać wyrażoną w PLN równowartość 200 tys. EUR.

„Zgodnie z art. 53 ust. 2 rozporządzenia ogólnego, projekt współfinansowany ze środków EFRR, EFS+ lub FST, którego łączny koszt wyrażony w PLN nie przekracza równowartości 200 tys. EUR w dniu zawarcia umowy o dofinansowanie projektu (do przeliczenia łącznego kosztu projektu stosuje się miesięczny obrachunkowy kurs wymiany waluty stosowany przez KE<sup>12</sup>, aktualny na dzień ogłoszenia naboru), rozliczany jest obligatoryjnie za pomocą uproszczonych metod rozliczania wydatków”.

---

<sup>11</sup> Na podstawie art. 55 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

<sup>12</sup> [https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/procedures-guidelines-tenders/information-contractorsand-beneficiaries/exchange-rate-infoeuro\\_en](https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/procedures-guidelines-tenders/information-contractorsand-beneficiaries/exchange-rate-infoeuro_en)

Doświadczenia w zakresie wdrażania projektów współpracy ponadnarodowej potwierdzają zasadność proponowanego brzmienia kryterium. Średnia wartość projektu konkursowego w ramach projektów współpracy ponadnarodowej w perspektywie finansowej 2014-2020 wyniosła około 1 000 000,00 PLN. Określona minimalna wartości projektu pozwoli na osiągnięcie odpowiedniej jakości i kompleksowości wsparcia w ramach projektów, zawierających szeroki katalog działań i usług niezbędnych do skutecznej pomocy grupie docelowej, a także wpłynie na ograniczenie rozdrobnienia środków przeznaczonych na realizację projektów współpracy ponadnarodowej, które ze względu na swoją specyfikę mają koncentrować się na przedsięwzięciach prowadzących do zmiany instrumentów, modeli, systemów i struktur. Przedsięwzięcia współpracy ponadnarodowej na mniejszą skalę są finansowane w ramach innego rodzaju działań współpracy ponadnarodowej, tj. w ramach konkursów na rozszerzenia projektów o komponent ponadnarodowy.

Spełnienie kryterium weryfikowane jest na podstawie zapisów we wniosku o dofinansowanie.

Czy treść wniosku o dofinansowanie w części dotyczącej spełniania kryterium może być uzupełniana lub poprawiana w zakresie określonym w regulaminie wyboru projektów<sup>13</sup>: Nie

## **10. Maksymalny okres realizacji projektu wynosi 24 miesiące.**

Opis i uzasadnienie kryterium:

Wnioskodawca może przewidzieć we wniosku okres realizacji projektu nie dłuższy niż 24 miesiące kalendarzowe. Do obliczania okresu realizacji projektu stosuje się zasady obliczania terminów określone w rozdziale 10 „Terminy” Kodeksu Postępowania Administracyjnego (KPA).

---

<sup>13</sup> Na podstawie art. 55 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

Z góry określony maksymalny okres realizacji projektu pozwoli projektodawcom precyzyjnie zaplanować przedsięwzięcia, z uwzględnieniem etapu wdrożenia nowego rozwiązania. Wpłyne to pozytywnie na zwiększenie efektywności realizacji przedsięwzięcia, włączając m.in. sprawne rozliczanie finansowe wdrażanych projektów. Proponowany okres realizacji projektu jest wystarczający, aby przygotować, a następnie zrealizować zadania w nim zaplanowane i podjąć ewentualnie odpowiednie działania zaradcze w przypadku wystąpienia trudności w trakcie realizacji projektu. W uzasadnionych przypadkach Wnioskodawca może uzyskać zgodę Instytucji Pośredniczącej na zmianę okresu realizacji projektu.

Spełnienie kryterium weryfikowane jest na podstawie zapisów we wniosku o dofinansowanie.

Czy treść wniosku o dofinansowanie w części dotyczącej spełniania kryterium może być uzupełniana lub poprawiana w zakresie określonym w regulaminie wyboru projektów<sup>14</sup>: Nie

**11. Rozwiązania wypracowywane w obszarze działań mających na celu zapewnienie usług opiekuńczych dla osób starszych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu są zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji usług.**

Opis i uzasadnienie kryterium:

Kryterium dotyczy tylko projektów realizowanych w obszarze wskazanym w pkt 1) kryterium dostępu nr 1.

Działania zaplanowane w projekcie muszą być zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji usług.

Definicja deinstytucjonalizacji usług – proces przejścia od opieki instytucjonalnej do usług świadczonych w społeczności lokalnej, wynikający

---

<sup>14</sup> Na podstawie art. 55 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

z potrzeby respektowania praw podstawowych określonych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej z dnia 7 czerwca 2016 r. (Dz. Urz. UE C 202 z 07.06.2016, str. 389), a także innych dokumentach międzynarodowych, w tym w szczególności Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169, z późn. zm.) i Konwencji o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. poz. 526, z późn. zm.). Proces ten wymaga rozwoju usług świadczonych w społeczności lokalnej<sup>15</sup>, przeniesienia zasobów z opieki instytucjonalnej na poczet usług świadczonych w społeczności lokalnej, stopniowego ograniczenia usług w ramach opieki instytucjonalnej. Integralnym elementem deinstytucjonalizacji usług jest profilaktyka mająca zapobiegać umieszczaniu osób w opiece instytucjonalnej.<sup>16</sup>

Realizacja polityki senioralnej opiera się w szczególności na procesie deinstytucjonalizacji, który obejmuje działania zmierzające do rozwoju usług społecznych w społeczności lokalnej, z uwzględnieniem m.in. rozwoju lokalnych i zindywidualizowanych usług, w tym usług o charakterze zapobiegającym, które mają ograniczyć konieczność opieki instytucjonalnej oraz realizacji działań zmierzających do wykorzystania zasobów i potencjału instytucjonalnej opieki długoterminowej na poczet rozwoju nowych usług środowiskowych w społeczności lokalnej.

Projekty wspierane w ramach niniejszego konkursu będą zgodne z założeniami deinstytucjonalizacji wynikającymi z przyjętych w tym obszarze założeń, w tym w Strategii Rozwoju Usług Społecznych, czy opracowanych

---

<sup>15</sup> W rozumieniu Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027.

<sup>16</sup> Za Wytycznymi dotyczącymi realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027.

zgodnie z jej założeniami Regionalnych Planach Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji.

Spełnienie kryterium weryfikowane jest na podstawie zapisów we wniosku o dofinansowanie.

Czy treść wniosku o dofinansowanie w części dotyczącej spełniania kryterium może być uzupełniana lub poprawiana w zakresie określonym w regulaminie wyboru projektów: Tak.

## **Kryteria premiujące**

### **1. Grupę docelową osób starszych lub osób starszych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, objętych wsparciem w projekcie, stanowią wdowy lub wdowcy.**

Waga:

- 1) w przypadku, gdy wdowy lub wdowcy stanowią od 1% do 25% włącznie ogólnej liczby osób objętych wsparciem w projekcie - 1 punkt.
- 2) w przypadku, gdy wdowy lub wdowcy stanowią od powyżej 25% do nie więcej niż 50% włącznie ogólnej liczby osób objętych wsparciem w projekcie - 2 punkty.

Opis i uzasadnienie kryterium:

Przez osobę starszą oraz osobę starszą potrzebującą wsparcia w codziennym funkcjonowaniu należy rozumieć osoby zgodnie z definicjami zawartymi w kryterium dostępu nr 1.

Przez wdowę lub wdowca należy rozumieć osobę, której prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka<sup>17</sup>.

---

<sup>17</sup> Na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. - Prawo o aktach stanu cywilnego Dz.U. 2021 poz. 709, z późn. zm.)



Wnioskodawca otrzyma punkty za kryterium premiujące zgodnie z przypisaną wagą, jeśli wśród ogółu osób objętych wsparciem w projekcie będą wdowy lub wdowcy w liczbie nie większej niż 50% włącznie ogólnej liczby osób objętych wsparciem w projekcie.

Szczególne wsparcie osób owdowiałych w projekcie wynika z analizy badań jakie przeprowadzono w tym zakresie. The impact of widowhood on wellbeing, health, and care use: A longitudinal analysis across Europe<sup>18</sup> wskazuje, że osoby owdowiałe częściej dotyka gorsze samopoczucie i zły stan zdrowia psychicznego, dłużej również korzystają z różnego rodzaju usług pomocowych. Badacze wskazują, że utrata partnera naraża osoby owdowiałe także na większe ryzyko śmiertelności, np. w porównaniu z osobą pozostającą w związku małżeńskim. Owdowienie znacząco wpływa także na stan zaburzeń psychicznych wśród wdowców, w tym zaburzeń lękowych i depresyjnych.

W rzeczywistości, zaburzenia depresyjne dotyczą od 17% do 20% owdowiałych populacji, w zależności od kryteriów diagnostycznych. Badania wskazują także na to, że utrata partnera wpływa na pogorszenie stanu zdrowia w szczególności u osób starszych. Przekłada się to znacząco na zakres korzystania z opieki medycznej i opieki długoterminowej. Utrata partnera u osoby starszej powoduje obniżenie poziomu dochodów gospodarstwa domowego i zwiększenie ryzyka depresji (53,28% po owdowieniu vs. 34,26% przed owdowieniem). Odsetek osób objętych formalną opieką po owdowieniu wynosi 22,0% w porównaniu z 10,64% przed owdowieniem.

---

<sup>18</sup> L.M. Pena-Longobardo, B. Rodríguez-Sánchez, J. Oliva-Moreno, University of Castilla-La Mancha, The impact of widowhood on wellbeing, health, and care use: A longitudinal analysis across Europe. Strona internetowa: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1570677X21000733>

Ww. badania pokazują szerszą perspektywę wdowieństwa, uwzględniają ankiety dla 27 krajów europejskich. Perspektywę Polski w zakresie wdowieństwa prezentuje m.in. badanie *Wdowieństwo a sytuacja materialna kobiet w starszym wieku w Polsce*<sup>19</sup>, które wskazuje, że: „(...) Po pierwsze liczba osób w stanie wdowim w Polsce jest wysoka zarówno w ujęciu absolutnym, jak i relatywnym i składają się na nią przede wszystkim starsze kobiety. Wraz z postępującym procesem starzenia się ludności Polski, wdowieństwo stało się zjawiskiem obejmującym szeroki krąg osób. W Polsce w roku 2002 było 2,9 mln osób owdowiałych, a w roku 2011 liczba ta wzrosła do 3,1 mln osób. Oznacza to, że w 2002 r. 9,3%, zaś w 2011 r. 9,6% ludności w wieku 15 lat i więcej pozostawało w stanie wdowim, przy czym były to przede wszystkim kobiety w wieku 60 lat i więcej. W 2002 r. ich udział wśród wszystkich osób owdowiałych wynosił 67,8%, zaś w 2011 r. – 69,7% (Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002, Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011).

Po drugie, owdowienie może znacząco wpłynąć na sytuację życiową, a w szczególności finansową, przy czym wpływ ten wydaje się być odmienny dla mężczyzn i dla kobiet. Wdowcy częściej doświadczają trudności związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, zaś trudności finansowe są problemem zgłaszanym zazwyczaj przez wdowy (Corden i in. 2008, DiGiacomo i in. 2013). Co za tym idzie, zagadnienie sytuacji finansowej owdowiałych starszych kobiet jest tematem ważnym ze względu na jego powiązanie z problemem ubóstwa, którym kobiety te są szczególnie zagrożone (Zaidi 2010). W literaturze przedmiotu dotyczącej sytuacji życiowej ludzi w starszych grupach wieku funkcjonuje wręcz termin

---

<sup>19</sup> Sylwia Timoszuk, Kolegium Ekonomiczno-Społeczne Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, *Wdowieństwo a sytuacja materialna kobiet w starszym wieku w Polsce*, s.122, STUDIA DEMOGRAFICZNE 2(172) 2017. Strona internetowa: <https://journals.pan.pl/publication/117525/edition/102191/studia-demograficzne-2017-no-2-172-wdowienstwo-a-sytuacja-materialna-kobiet-w-starszym-wieku-w-polsce-timoszuk-sylwia>

feminizacji ubóstwa (Błędowski 2012c). Jak podkreślają badacze zagraniczni, po śmierci męża wzrasta ryzyko popadnięcia w ubóstwo, a wzrost ten jest szczególnie gwałtowny w przypadku starszych kobiet (Bíró 2013, Corden i in. 2008, DiGiacomo i in. 2013). Spełnienie kryterium weryfikowane jest na podstawie zapisów we wniosku o dofinansowanie.

**2. Projekt jest realizowany w partnerstwie ponadnarodowym z co najmniej jednym podmiotem z grupy państw realizujących Strategię UE dla regionu Morza Bałtyckiego.**

Waga: 5 punktów.

Opis i uzasadnienie kryterium:

Przez podmiot pochodzący z grupy państw realizujących Strategię UE dla regionu Morza Bałtyckiego rozumie się podmiot, który posiada swoją siedzibę lub filię w kraju realizujące Strategię UE dla regionu Morza Bałtyckiego innym niż Polska.

Państwa realizujące Strategię UE dla regionu Morza Bałtyckiego inne niż Polska to: Dania, Niemcy (w odniesieniu do 5 krajów związkowych, tj.: Berlin, Brandenburgia, Meklemburgia-Pomorze Przednie, Hamburg, Szlezwik-Holsztyn), Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandia, Szwecja.

W przypadku realizacji projektu w partnerstwie ponadnarodowym z partnerem z Niemiec, wnioskodawca otrzyma punkty za kryterium premiujące zgodnie z przypisaną wagą, jeśli będzie realizował projekt z podmiotem mającym siedzibę lub filię w jednym z następujących krajów związkowych: Berlin, Brandenburgia, Meklemburgia-Pomorze Przednie, Hamburg, Szlezwik-Holsztyn.

W Programie FERS w priorytecie I zaplanowano możliwość realizacji projektów współpracy ponadnarodowej w ramach prawie wszystkich celów szczegółowych, dzięki czemu pośrednio wpisuje się on w realizację celów i obszarów priorytetowych określonych w Strategii UE dla Regionu Morza

Bałtyckiego (SUERMB). Kryterium zachęca do realizacji projektu z podmiotami działającymi w Regionie Morza Bałtyckiego celem wsparcia realizacji SUERMB oraz zapewnienia synergii działań w obszarach wykorzystanie zasobów wynikających z dłuższego życia oraz podejmowania działań na rzecz aktywnego i zdrowego starzenia w celu sprostania wyzwaniom związanym ze zmianami demograficznymi.

Spełnienie kryterium weryfikowane jest na podstawie zapisów we wniosku o dofinansowanie.

**3. Projekt jest realizowany w partnerstwie ponadnarodowym jednostki samorządu terytorialnego lub jednostki tworzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego z Polski oraz jednostki samorządu terytorialnego z innego państwa członkowskiego UE, w formie współpracy partnerskiej samorządów.**

Waga: 5 punktów.

Opis i uzasadnienie kryterium:

Poprzez jednostki tworzone przez jednostki samorządu terytorialnego należy rozumieć jednostki wskazane w kryterium dostępu nr 3 w pkt 2)-4), które realizują zadania wpisujące się w cel projektu.

Poprzez jednostki samorządu terytorialnego z innych krajów UE rozumie się jednostki samorządów różnych szczebli oraz jednostki tworzone przez te samorządy działające w obszarze celu projektu.

Przez współpracę partnerską samorządów należy rozumieć współpracę pomiędzy polskimi jednostkami samorządu terytorialnego lub jednostkami tworzonymi przez jednostki samorządu terytorialnego z jednostkami samorządu terytorialnego z innych krajów UE.

Współpraca ma mieć na celu wymianę kulturalną, gospodarczą, turystyczną, sportową czy informacyjną oraz musi mieć charakter formalny, tj. być udokumentowana w postaci umowy/porozumienia o współpracy partnerskiej.

Realizacja projektu w ramach funkcjonującej już współpracy partnerskiej znacząco ułatwi realizację projektu oraz wpłynie pozytywnie na zachowanie trwałości jego rezultatów. Kryterium zachęca do wykorzystania dotychczasowych kontaktów, współpracy, wiedzy i doświadczenia instytucji partnerskich. Utrwala więzi i pozwala na dalszy rozwój. Zaletą tego typu współpracy jest szansa na wspólne rozwiązywanie podobnych problemów oraz możliwość kontynuacji działań po zakończeniu realizacji projektu.

Spełnienie kryterium weryfikowane jest na podstawie zapisów we wniosku o dofinansowanie.

## **Podpis osoby upoważnionej do podejmowania decyzji w zakresie Roczego Planu Działania**

Miejscowość, data: .....

Podpis osoby upoważnionej: .....

Data zatwierdzenia fiszki w ramach Roczego Planu Działania: .....  
(wypełnia Instytucja Zarządzająca FERS)